

”Ungdomen måste mötas av fast reaktion”

– Ny familjepolitik behövs, säger Beatrice Ask och Gun Hellsvik

Sedan några år tillbaka finns en gryende samhällsdebatt om moraliska och etiska frågor. Det är bra och välbehövligt. Vi börjar nämligen se resultaten av den allmänna hållningslöshet som socialdemokraterna under 60- och 70-talen upphöjde till politisk idé. Det gäller inte bara synen på familjen, skolan och undervisningen utan också också rättssamhället i stort.

Det finns vissa grundläggande idéer som vi tror att de flesta människor i vårt land, i princip, instämmer i: Vuxna människor har ett ansvar att lära de yngre vad som är rätt och fel. Föräldrar har ett särskilt sådant ansvar gentemot sina barn. Skolans personal har en viktig uppgift att förmedla normer till de unga och att upprätthålla ordning i skolan. Unga människor som överträder normer måste lära sig att ta konsekvenserna av detta och kunna räkna med att möta en fast reaktion. Staten skall, på alla sätt, underlätta för föräldrar och lärare att fullgöra sina fostrande uppgifter.

Även om många instämmer i detta så finns det i Sverige, märkligt nog, somliga som inte gör det. Man kan rentav säga att det, sedan lång tid tillbaka, tvärt om, funnits starka krafter som motverkat dessa grundläggande principer. Enligt vår mening har socialdemokratin utgjort en sådan kraft.

Avoghet mot familjen

Det har, allt sedan 60-talet, hos socialdemokraterna, funnits en svårförklarad avoghet mot familjen och en ovilja att låta skolan fullgöra sina viktiga normförmedlande roller. Föräldrarna fick veta att de ”snöpte barnen i deras utveckling”. De fick klart för sig att barnen mår bäst om de togs om hand av pedagogiskt utbildad personal i offentliga institutioner. Erfarenheter av egna barn utgjorde givetvis ingen merit om

Beatrice Ask
Socialminister (m)

Gun Hellsvik
Justitieminister (m)

”Skolans miljö får stor betydelse för barnet. Därmed är det självklart att skolans fostrande roll har central betydelse.”

någon sökte anställning för att arbeta med barn. Föräldrarna ansågs alltså okunniga och närmast till skada för barnen.

Som ett eko av denna attityd låter Margareta Winberg, riksdagsledamot och ordförande för Socialdemokratiske Kvinnoförbundet: ”Innan det fanns dagis och fritidshem lämnades barnen ofta bara hemma åt sitt öde...” (Dagens Nyheter 93-07-20).

Budskapet var detsamma på skolans område. När de stora förändringarna inom skolväsendet genomfördes under 60-talet fick lärarkåren, från framskjutet socialdemokratiskt håll, höra att ingenting skulle bli bra i den nya skolan förrän den gamla lärargenerationen hade dött ut. I skolan infördes det stora kaosets princip. Elever skulle befrias från den tidigare ”pluggskolans” ok. De skulle slippa betyg. Begrepp som ordning och uppförande förvisades till historiens skräpkammare.

Personligt ansvar viftades bort

På det kriminalpolitiska fältet fanns liknande signaler. Allmänt sett

predikades att om någon begick brott var det inte hans eller hennes fel. Felet låg hos ”samhället”. Tanken på att var och en har ett personligt ansvar för sina handlingar viftades bort.

Det finns en rät linje mellan vad dåvarande socialdemokratiske justitieministern Geijer yttrade och vad en senare socialdemokratisk minister på samma post sade. För den ene var sommarstugeinbrott bagateller, för den andre var det förstärkt att unga män stal bilar.

Deras attityder färgade självklart av sig även i synen på reaktionen mot unga brottslingar. En allmänt överslättande syn blev förhärskande. Som en symbol för förfallet står att unga brottslingar, när det begav sig i slutet på 80-talet, ”bestraffades” med segelsemestrar.

Låt oss säga det klart och tydligt: Så här kan det bara inte få se ut i ett samhälle! I alla tider har föräldrarna, familjen, haft en central roll när det gäller att föra normer vidare till det uppväxande släktet. Om en ung människa inte i familjen får lära sig att känna respekt för sina närmaste, hur ska då denna person någonsin kunna känna ansvar och respekt för andra människor?

Att ge bättre förutsättningar för trygga familjer och för barnens uppväxt och omvårdnad, menar vi, är en av de allra viktigaste uppgifterna för framtiden. Det är i de små nära gemenskaperna som de flesta individer finner trygghet och förankring. Det är här som de uppväxande generationerna möter kärlek och omtanke och fostras till ansvarstagande för sina medmänniskor och sin omvärld.

Därför måste den familjepolitik som förs i ett samhälle underlätta för föräldrarna att själva välja den vård och fostran av barnen som passar dem och barnen bäst.

Skolan måste sätta gränser

Föräldrarnas ansvar för sina barn måste fortsätta när barnen börjar i skolan. Ett nära samarbete mellan hem och skola skall etableras. Skolan som arbetsplats måste sätta sina gränser för vad som är rätt och fel. Under många år tillbringar en ung människa större delen av den tid han eller hon är vaken i skolan. Skolans miljö får stor betydelse för barnet. Därmed är det självklart att skolans fostrande roll har central betydelse.

Slutligen är det nödvändigt att då barn eller ungdomar överträder föreskrivna regler skall de mötas av en fast reaktion, hemma och i skolan.

Mot denna bakgrund är ett antal förändringar nödvändiga i vårt land:

Därför behöver vi en ny familjepolitik som visar att ansvaret för barnens tillsyn och fostran är föräldrarnas.

Därför är friheten för föräldrarna att välja skola väsentlig. Det ger nya möjligheter för föräldrar – och barn – att välja den skola som passar dem bäst. Därmed skapas bättre förutsättningar för det viktiga samarbetet mellan hem och skola.

Därför måste föräldrarna ges en centralare ställning då brott, som deras

barn begått, utreds. Föräldrar som deltar i dessa sammanhang kan, bättre än andra, bidra till att förebygga framtida brottslig verksamhet.

Därför krävs nya, effektiva och tydligare reaktioner på brott som unga personer begår. Det får, i framtiden, inte förekomma att tonåringar, efter att ha lämnats vind för våg, kan utvecklas till att bli kriminella.

Därför krävs att skolan ges ett klart ansvar för att förmedla normer och upprätthålla ordningen. Att överträda viktiga regler för uppträdande måste mötas med en fast reaktion. Om ungdomar begår brott i skolan skall det inte sopas under mattan. Brottssbalken gäller även inom skolans gränser. Det är inte bara ett "busstreck" om en tonårig pojke tänder eld på en jämnårig flickas hår i skolan, eller när en elev medverkar till allvarlig skadegörelse. Sådana händelser är polissaker.

Motverka mobbning

Därför måste skolan ta ett klart ökat ansvar för att motverka mobbning av elever. Undersökningarna som genomförts tyder på att mellan 10 och 15 procent av eleverna utsätts för mobbning.. Inom skolans väggar sker dagligen övergrepp och våldshand-

lingar som kan vara svåra att ens föreställa sig och som gör att problemen med mobbning måste ses som särskilt prioriterade inom både skolpolitiken som kriminalpolitiken. Initiativ från skolledningens sida krävs inte endast för att rädda utsatta elever undan sina plågoandar. Det är även viktigt att kväva sådana översittartendenser hos mobbarna.

Det finns rön som visar att de som i högre åldrar påbörjar omfattande kriminell aktivitet, inte sällan, i unga år, ägnat sig åt att mobba andra i skolan. Slutligen är det ett anständighetskrav gentemot föräldrarna att sådan terror stoppas.

Föräldrarna är skyldiga att sända sina barn till en skola. Ett minimikrav är då att föräldrarna kan känna tryggheten att deras barn inte far illa. Regeringen föreslår därför, i propositionen om ny läroplan för grundskolan, skärpta regler och för alla som arbetar i skolan ökad vaksamhet mot mobbning.

Det är hög tid att låta föräldrar och skolpersonal ta ökat ansvar för de unga i vårt samhälle. Försummar vi det, sviker vi våra barn!

Beatrice Ask / Gun Hellsvik